

Kudy ven z Gazy

Hnutí Hamás se znovu dere z izolace a prorazilo dokonce mezinárodní bariéry.

JAN FINGERLAND

Co odchází s Prodim

Odstupující italský premiér byl ve své zemi výjimečný. Sázel na spolupráci.

ONDŘEJ HOUSKA

Kandidát Castro

Kubánci mohou doufat v perestrojku, ale zatím žijí v „koloritu“.

MARKÉTA PILÁTOVÁ

Medveděvův veselý doprovod

Břežnová volba nového ruského prezidenta se blíží. Mezi kterými kandidáty se bude rozhodovat?

ALEXANDRE GAJDAMACKÝ

PALESTINA

Kudy ven z Gazy

Hnutí Hamás úspěšně prorazilo bariéry i mezinárodní izolaci

Na něco takového i věhlasní reportéři čekají celá léta. Statisíce vyhladovělých a frustrovaných lidí se shromažďují u bariér, které je oddělovaly od okolního světa. Nakonec je prorážejí a po mnohaměsíčním, resp. mnohaletém zoufalství vybíhají ven, aby se konečně najedli a nadechli svobodného vzduchu. Přítomní cítí, že jsou svědky historického okamžiku, atmosféra je dojemná a dramatická zároveň... Až na to, že nic takového se v Gaze vlastně nestalo.

Bratři, přijďte a jezte

Jak se dodatečně dozvídáme, přípravy na proražení bariéry mezi Egyptem a Gazou trvaly celé týdny. Když pak na sedmnácti místech vybuchly nálože, které zábranu mezi oběma územími strhly, nic nebránilo až několika stům tisíců Gazanů v tom, aby se nevyřinuli k sousedům. Takový příval samozřejmě nikdo nemůže zastavit.

Zoufalí lidé začali okamžitě nakupovat a egyptský prezident, aby si zachránil tvář, teatrálně vyzval „bratry z Gazy“, aby „přišli a jedli“. Mubarak také Palestince požádal, aby přicházeli neozbrojeni a v klidu se zase vrátili domů. Víc vlastně ani dělat nemohl – zpátky Palestince dostane, jen pokud se na tom dohodne s Hamásem, a zaplatí za to příslušnou cenu.

Nikdo také nepochybuje, že situace v Gaze byla těžká, ale zřejmě zdaleka ne tak zoufalá, jak to líčil samotný Hamás, jehož lidé ostatně „humanitární krizi“ často vyráběli sami. Například tma, která se nad Gazou rozhostila tři dny předtím a která vyvolala celosvětové odsouzení izraelského postupu, byla inscenovaná. Izrael totiž proud ani na vteřinu nevypnul, do světa přesto běžely záběry dětí se svíčkami v rukou. Podobně ani hospodářská izolace nebyla dokonalá, do Gazy vedou z Egypta desítky tunelů, kterými (často s vědomím Egyptanů) plynulo vše, co si kdo objednal – a zaplatil, protože jde samozřejmě o obrovský byznys. Teprve v posledních měsících pašerácké klany znervózňely. Hamás se totiž rozhodl jejich kontraband „zdaňovat“. Nyní, po pádu hranice, je

obchod s viagrou, zbraněmi i motocykly zřejmě zásadně ohrožen.

Ven z klinče

„Proražení bariér“ je vlastně obdobou toho, co musí zvládnout každý dobrý boxer – jedním pohybem se dostat z rohu a zároveň tam nahnat svého soupeře. Ze strany Hamásu šlo o mistrovský tah.

Podívejme se na situaci z odstupu. Hnutí Hamás zvítězilo v palestinských parlamentních volbách právě před dvěma lety, ale dlouho nemohlo začít vládnout. Stačilo by k tomu málo: akceptovat dosavadní dohody OOP s Izraelem a vzdát se násilí. Hamás to zásadově odmítl a jako rukojmí si vzal nejen Izraelce Gilada Šalita, ale i více než milion vlastních obyvatel, kteří mu byli vystaveni na milost a nemilost, zejména po vyhnání konkurenčního hnutí Fatah z Gazy v červnu loňského roku.

Izraelci (a Egypťané) reagovali izolací Gazy. V posledních týdnech se dokonce zdálo, že postoj Hamásu začíná měknout, hovořilo se o výměně Šalita za několik set vězňů. Ve vzduchu visela také možnost, že Izrael podnikne rozsáhlou pozemní akci, aby zasáhl proti ostřelování svého území raketami Kásam. Teď se ale Hamás dostal z klinče a starosti si musejí dělat jiní.

Pro Hamás to znamená nejen proražení fyzické bariéry, ale i prolomení politické izolace. Egypt si už nemůže dovolit Hamás ignorovat a exilový šéf Hamásu Chálid Mišál mohl s hrdostí oznámit, že byl pozván na jednání do Káhiry. I kdyby se Mubarak rozhodl jednat silou, znamenalo by to krvavou řež a další mezinárodní (arabské) sympatie Hamásu. Zatím alespoň bránil v průniku Palestinců do velkých měst.

Také Jeruzalém přišel o vše, co systematickým tlakem na Gazu získal. Lidé se tu zásobili na dlouho dopředu a ještě považují Hamás za vítěze utkání. Izraelská představa, že horšící se materiální situace Palestinců dovede lidi k odporu vůči Hamásu, je nyní zcela mimo hru, a to tím spíše, že Gazu už nebude možné izolovat tak účinně jako dosud.

Někteří izraelští politici zdůrazňují i pozitivní stránku věci. Teď, když Káhira chytí nechť ote-

PROBLÉM GAZA

Gaza je přímořský pruh o velikosti jen asi 360 čtverečních kilometrů, tedy menší než Praha. Jde o hustě osídlenou oblast (odhady hovoří o 1,3 až 1,5 milionu obyvatel), navíc s obrovským populačním růstem – průměrná žena tu má 5,6 dítěte. Gazu, která se měla stát součástí palestinského státu, v roce 1948 obsadil Egypt a o 19 let později Izrael. Ariel Šaron odtud v srpnu 2005 stáhl všechny osadníky i vojáky, přestože ho jeho pravicoví odpůrci varovali, že odchod armády znamená pro Izrael bezpečnostní riziko. To se částečně splnilo po vítězství Hamásu v parlamentních volbách v lednu 2006 a definitivně v červnu 2007 po vyhnání sil Fatahu. Gaza se i ve srovnání se Západním břehem vyznačuje vysokou nezaměstnaností (asi 35 %) a hospodářskými potížemi – a z toho vyplývající frustrací. Paradoxně byli obyvatelé Gazy až do relativně nedávné doby výrazně blahobytnější než jejich příbuzní v Egyptě, protože statisíce z nich chodily pracovat do Izraele, zejména v zemědělství. To skončilo až po vypuknutí palestinského povstání, tzv. intifády v roce 2000.

FOTO GLOBE MEDIA / REUTERS

Přišli a jedli. (Palestinci z Gazy přenášejí přes zeď krávu zakoupenou v Egyptě)

vřela své hranice, by se Izrael mohl definitivně zbavit odpovědnosti za Gazu a přehrát ji na Egypt, který ji kdysi stejně spravoval (neúspěšně se o to pokusil už v roce 1979 Menachem Begin). To se Egyptanům samozřejmě nelíbí a udělají vše pro to, aby to tak nedopadlo.

Vše se navíc odehrává na pozadí dlouhodobě se zhoršujících vztahů mezi oběma zeměmi, což Hamásu hraje do karet. Egypt i Izrael mají příležitost uvědomit si četné společné zájmy. Pokud se Mubarakovu režimu nepovede Palestince zatlačit zpět do Gazy, hrozí, že se Hamásu podaří zachytit na Sinajském poloostrově a vytvořit tu předpolí jak pro boj proti Izraeli, tak proti egyptskému režimu. Hamás není totiž nic jiného než odnož Muslimského bratrstva, nejsilnější opoziční organizace v Egyptě, která má za cíl změnit tuto zemi na „islámskou demokracii“. Pokud by se islamistům podařilo několika útoky nabourat egyptský turistický ruch, mohlo by to pro káhirský režim znamenat citelnou ránu.

V uplynulém týdnu egyptští vojáci zadrželi desítky ozbrojených Palestinců, z nichž někteří měli zařízení na odposlouchávání egyptských vojenských frekvencí. Přítomnosti Palestinců na Sinaji se bojí i Izraelci, neboť by to pro ně znamenalo návrat do 50. let, kdy přes dlouhou

a nepřehlednou hranici přecházely tlupy hrdlořezů napadajících vesnice v přhraničí. Izraelští experti také tvrdí, že Hamásu se nejen podařilo využít chaosu a vpašovat do Gazy nové zbraně (to se ostatně dělo i dříve) a peníze (údajně 100 milionů dolarů), ale hlavně vyvést ven bojov-

níky, kteří odcestovali do Libanonu a Íránu na výcvik.

Abbásovy vrásky

Na egyptské hranici s Gazou se povalují trosky betonové a kovové bariéry, která až donedávna vypadala tak odolně. Podobné je to i s postavením palestinského prezidenta Mahmúda Abbáse, který dosud aspoň rétoricky vystupoval proti blokádě, aby neztratil podporu v Gaze. Buldozery Hamásu dokonale obnažily fakt, že zatímco Abbás mluví, jeho islamističtí konkurenti jednájí. Fatah místo toho bude horko těžko odolávat pronikání Hamásu do struktur na Západním břehu a minimálně ho čekají ponižující kompromisy, jako je dohoda o společné správě hranic Gazy a vytvoření jednotné vlády bez předběžných podmínek ze strany prezidenta.

V nejbližší době pravděpodobně nastane období všeobecného pokašlávání a vyčkávání, protože izraelský premiér Olmert, Abbás a koneckonců ani Bush nemají zájem na jakýchkoli prudkých pohybech, které by narušily fikci zvanou mírový proces z Annapolisu. Po nedávném zemětřesení se však terén na Blízkém východě zcela změnil a Hamás z něj vyšel silnější než kdykoli dříve. ■

JAN FINGERLAND

Autor působí na Shalem Center v Jeruzalémě.

